

Lan Việt: *Dendrobium anosmum* (Lindl.) Dã Hạc, Phi Điệp

Dendrobium anosmum là một giống lan thường mọc ở các quốc gia thuộc vùng Đông Nam Á Châu nhưng nay phổ thông trên khắp thế giới bởi vì khá dễ trồng, nhiều hoa và hương thơm ngào ngạt.

Lan còn có tên là *Dendrobium superbum* và người Hạ Uy Di gọi là *Dendrobium honohono* có nghĩa là lá mọc đối cách. Người Việt chúng ta thường gọi là Dã Hạc, Giã Hạc, Lưỡng Điểm Hạc, Phi Điệp... Lan thường mọc trên các cành cây ở cao độ khoảng 1000-1300th tại các rừng cây thuộc Đô Lương, Vinh, Krong Pha, Đà Lạt, Bảo Lộc, Đắc Lắc, Sông Bé, Lộc Ninh v.v...

www.theorchiddoctor.com

Một cây nếu mạnh khỏe có thể ra tới 50-70 hoa là chuyện thường.

Sau khi hoa tàn, những đốt gần trên ngọn hoặc ở gần dưới gốc thường nảy sinh ra những cây con (keiki). Vài tháng sau, khi các cây con mọc rễ dài chừng 3-4 phân có thể tách ra trồng riêng. Năm đầu cây này còn nhỏ và ngắn chừng 30-40 phân và không ra hoa, nhưng sẽ ra hoa vào năm tới. Khi đó dưới gốc sẽ ra tới 3-4 mầm non, những mầm cây này mọc mạnh và lớn hơn rất nhiều có thể đạt tới 1-1.20th nếu nuôi trồng đúng cách.

Thân dài tới 1.20th buồng rũ xuống. Lá mọc đối cách dài 8-12 phân, rộng từ 4-7 phân. Hoa to tới 10 phân mọc từ 1-3 chiếc ở các đốt đã rụng lá, nở vào mùa Xuân. *Dendrobium anosmum* có hai màu sắc chính: tím hồng và trắng. Tuy nhiên có khá nhiều biến dạng hồng nhạt, hồng thắm hoặc cánh trắng lưỡi tím, nhưng rất dễ nhầm lẫn với *Dendrobium parishii*, thân ngắn chỉ chừng 30-40 phân và hoa tím sẫm hơn nhiều.

Hương thơm thực là ngào ngạt đến nỗi có người không chịu nổi, nhưng không hiểu tại sao khoa học gia Lindley khi đặt tên cho cây này vào năm 1845 lại dùng chữ Anosmum mà tiếng La tinh có nghĩa là không có hương thơm. Dù rằng các sắc hoa có hơi khác nhưng tất cả đều lâu tàn trong 3-4 tuần lễ và rất thơm không ai có thể phủ nhận điều này cả. Một cây nếu

www.myriadgardens.com

Lan cần nhiều ánh sáng khoảng từ 4000-4500 ánh nến, nghĩa là trồng ở ngoài nắng với lưới che. Nhiệt độ từ 60°F (15.6°C) vào ban đêm và 95°F (35°C) vào ban ngày. Khi cây non mọc mạnh tưới thật nhiều nước và bón phân 20-20-20 với dung lượng một thìa cà phê gạt trong 4 lít nước và bón mỗi tuần một lần. Ẩm độ lý tưởng là 60-70%.

Vào mùa Thu, khi cây ngừng tăng trưởng, bớt tưới nước và bón phân thưa đi và loãng hơn khoảng ½ hay ¼ thìa cà phê cho 4 lít nước. Ban đêm cần lạnh xuống dưới 60°F (15°C). Thời gian này rất cần trong vòng 4-5 tuần lễ để cây ra nụ, cây bắt đầu rụng lá, tưới nước thưa dần và bớt đi chỉ đủ cho thân cây khỏi teo tóp lại và ngưng bón phân.

Vào giai đoạn này có người treo chậu dốc ngược để rễ lan khỏi bị đọng nước.

Den. anosmum semi alba hay là
Den. anosmum var. huttoni
www.flicker.com

Den. parishii
www.theorchidsource.com

Không nên để lan ở ngoài trời khi ban đêm lạnh dưới 40°F (4.4°C) vì dễ bị thui nụ. Vào mùa Xuân khi trời bắt đầu ấm áp, nụ hoa sẽ xuất hiện trên các đốt, nên để lan vào chỗ ấm áp và bắt đầu tưới trở lại nhưng tưới ít và thưa. Có người nói là vào thời kỳ nên tưới bằng nước vo gạo sẽ tốt hơn, nhưng chưa thấy ai nêu ra bằng chứng cụ thể.

Người ta trồng *Dendrobium anosmum* với nhiều vật liệu khác nhau như: mảnh cây dương xỉ, cành cây, mảnh gỗ hay trong chậu với vỏ thông, vỏ dừa v.v... nhưng tốt hơn cả là trồng trong chậu gỗ và treo lên bởi vì cây cần thoáng gió và thoáng gốc.

Muốn nhân giống chỉ cần cắt thân cây già thành từng đoạn dài 15-20 phân, đặt lên khay có rong rêu hoặc mùn cây ẩm ướt, vài tháng sau cây con sẽ mọc ra từ các đốt. Nên nhớ những đốt vừa ra hoa sẽ không mọc cây non. Khi cây non cao chừng 4-5 phân hay rễ dài khoảng 3-4 phân đem trồng trong chậu hay trên vỏ cây như đã nói ở trên.

Tại Gia Nã Đại, mùa Hè tôi mang lan ngoài sân sau treo dưới gốc cây phong có nắng từ sáng tới gần trưa. Mùa Đông mang vào trong nhà treo ở gần cửa sổ có gắn thêm đèn và từ 2 năm nay, năm nào cũng có hoa nhưng không được nhiều như ở Bảo Lộc, quê tôi cho nên không dám đưa hình ra sợ làm trò cười cho các bạn.

Nhưng có còn hơn không! Ở nơi xa xôi rét mướt như Alberta mà có cây lan quê nhà còn gì quý báu hơn nữa. Phải không các bạn?

Bùi Bảo Lộc
Alberta, Canada